

**G O D I Š N J A K
G R A D S K O G
M U Z E J A**

broj 6

V A R A Ž D I N 1 9 8 1

Uredništvo:

Libuše Kašpar, Miroslav Klemm, Marina Šimek, Ivanka Štager, Jasna Tomičić

Za nakladnika:

Jasna Tomičić

**U povodu 800-obljetnice grada Varaždina i 40-godišnjice ustanka naroda i
narodnosti SFR Jugoslavije**

Lektura i prijevod:

Bosiljka Paska (hrvatski)

Silvija Šamarija (njemački)

Ivy Kugli-Lentić, Marina Šimek, Ladislav Šaban

Dubravka Reicher-Milosavljević (engleški)

Godišnjak je tiskan u 1000 primjeraka

Pokroviteljstvo NIŠRO Varaždin

Tisak:

NIŠRO Varaždin

NEKI MASKIRANI LIKOVİ U OKOLICI VARAŽDINA U USPOREDBI S LIKOVIMA U SJEVEROZAPADNOJ HRVATSKOJ I SLOVENIJI

Kao izvor za radnju koristili smo vlastitu građu zapisanu u okolici Varaždina, u selima: Gornji Ledinec, Jurketinec, Cargovec i Radeljevo selo, i tu građu donosimo u radnji u cjelini. U građi su opisani maskirani pohodi u toku godine i maskirani likovi koji se javljaju na svatovima, a u samoj radnji detaljnije su obrađeni: maskirani par djed i baba, životinjski lik tipa gomila i maskirani lik Lucija. Ovi likovi nisu zabilježeni u svim mjestima, maskirani par djed i baba zapisani su u selima Gornji Ledinec i Radeljevo. Životinjski lik »gomila« javlja se u selima Gornji Ledinec, Cargovec i Jurketinec, a lik Lucije u selima Cargovec i Jurketinec. Običaji s maskama nisu u ovome kraju u svim selima u dogledno vrijeme postojali, o čemu bi mogao svjedočiti podatak za selo Donji Kneginec u kojem se kazivači ne sjećaju gotovo nikakva maskiranja. U nekim se kućama samo, radi djece, netko oblačio u sv. Nikolu, odnosno vraga.

Uz ovu neobjavljenu građu poslužili su nam zapisi iz Hrvatskog zagorja i Međimurja, i u tekstu i u uspoređivanju u tabelama. Svi obrađivani likovi ne javljaju se podjednako u zapisima. Kod nekih su opisani samo u pokladnim ophodima — K. Benc-Bošković, likovi djeda i babe i gomile (podatke o izvorima vidi u popisu na kraju poglavlja) i Z. Rajković — par djed i baba i životinjski lik gomila. Kod nekih ili imamo samo u svatovima — J. Kotarski, životinjski lik: M. Lang par djed i baba, a kod N. Bonifačića-Rožina likovi djeda i babe i gomile zapisani su i uz poklade i svatove. Tu je zabilježen i lik Lucije. Opis u objavljenim tekstovima nisu uvijek potpuni, ponekad nisu opisane maske ili izvođenje likova, pa je to obilježeno i u tekstu i tabelama. Zapisi su pisani u raznim oblicima. K. Benc-Bošković govori samo o maskiranim ophodima u vrijeme poklada i neke od njih opisuje. Z. Rajković uz druge godišnje običaje opisuje maskirane ophode u toku godine, tu smo se koristili samo poglavljem o pokladnim običajima jer se drugdje u tekstu ne javljaju naši obrađivani likovi. Njeni zapisi nisu uvijek potpuni, nisu opisane maske i odjeća para djed i baba, pratinja životinjskog lika niti tumačenja o svrsi obilaska. N. Bonifačić-Rožin stavlja naglasak na predstavljanje, izvođenje maskiranih likova i opisi su mu često oskudni i nepotpuni. Iz monografije M. Langa »Samobor« koristili smo se samo poglavljem Ženidba, gdje su zabilježeni par djed i baba. Slično i u monografiji »Lobor« J. Kotarskog samo u poglavlju o svatovima zapisan je lik »gomile«, dok se drugi likovi ne spominju.

Za usporedbu korišteni su tekstovi M. Gavazzia »Godina dana hrvatskih narodnih običaja« i N. Kureta »Praznično leto Slovencev«. M. Gavazzi poslužio nam je kao oslonac kod obrade maskiranog para djed i baba, a djelom N. Kureta koristili

smo se kao usporedbom Slovenije sa sjeverozapadnom Hrvatskom. U njegovoj knjizi »Praznično leto Slovencev« vrlo opširno su opisani svi maskirani likovi koji se javljaju u krajevima i mjestima Slovenije i razvrstani su prema godišnjim dobima. Za naš oblik radnje bilo bi potrebno te opise razvrstati po likovima i izdvojiti ih kao pojave, što bi bilo vrlo opširno, pa su za ovu radnju korišteni samo kao usporedba neki nazivi i neki likovi. Usporedna literatura uzimana je samo u tekstu kao poredba, ali nije detaljno obrađena niti unošena u tabele.

Likovi obrađeni u radnji unijeti su u tabele u kojima smo nastojali razvrstati pojedinosti tih likova i grupirati ih prema sličnosti i pojavljivanju tih likova u mjestima.

Izvori ,koji su ravnopravno korišteni u tekstu i tabelama, jesu građa s terena, sela:

1. Gornji Ledinec
2. Radeljevo
3. Cargovec
4. Jurketinec

i objavljeni izvori:

5. K. Benc-Bošković, Neki pokladni običaji i drvene maske u Međimurju, Kaj, 1972, br. 5 (djed i baba, str. 40—41; »gomila«, str. 42)
6. Z. Rajković, Narodni običaji okolice Donje Stubice Narodna umjetnost, 1973, br. 10 (djed i baba, str. 195; »gomila« str. 196)
7. N. Bonifačić-Rožin, Folklorno kazalište u južnom dijelu Hrvatskog zagorja, Narodna umjetnost, 1973, br. 10 (djed i baba, str. 226, 234; »gomila«, str. 229, 240—241; Lucija, str. 231)
8. J. Kotarski, Lobor, ZbZNŽO XXI, 1917 (»gomila«, str. 209)
9. M. Lang, Samobor. ZbZNŽO, XVIII, 1913 (djed i baba, str. 119—120)

Ovi izvori u daljnjem tekstu i tabelama označeni su istim ovim brojevima i tim brojevima ćemo se koristiti za oznaku opisa ili citata iz građe.

Kao usporedna literatura korišteni su:

1. M. Gavazzi, »Godina dana hrvatskih narodnih običaja«, sv. 1, Zagreb, 1939
  2. N. Kuret, Praznično leto Slovencev, I—IV, Celje, 1965—1970
- Njihova upotreba u tekstu unijeta je u bilješke.

GRAĐA IZ SELA

selo Gornji Ledinec 54

Ivka Marić, 46 god.

Sv. Nikola, Fašničke maškare, gomila, i svatovske mačkare

SV. NIKOLA

Uoči dana sv. Nikole (5. 12.) selom obilaze grupe maskiranih. Ljudi kažu da ide sv. Nikola. To su uvijek prurušeni muškarci. Jednu grupu čine tri stalna lica: »đavo«, »biskup« i »sv. Nikola«. U grupi ih nikad nema više od navedene trojice.

Đavo je obučen u dronjke i preokrenut kaput. Opasan je lancima. Na glavi ima rogove načinjene od papira i šešir, »škrljak«. Na licu ima crvenu masku od papira, crveni jezik i dugi nos. **Biskup** je u bijelom, u plahti, opasan bijelim užetom, »kak pop«, a na glavi ima bijelu visoku kapu od papira sličnu biskupskoj. Maska na licu mu je od bijela papira. Treći čovjek je obučen obično, nosi na leđima koš s darovima. Njega zovu sv. Nikola.

Iako ih je u grupi samo troje navedenih, u selu je išlo više grupa.

Kad bi došli do neke kuće, prvo bi pokucali, »poružili« na vrata i pitali da li smiju ući. Ukućanima se prvi pokazao »đavo« koji je zveckao lancima i tražio da mu daju djecu da ih odnose. Ukućani ga ne bi pustili u kuću tako dugo dok se ne bi pokazao »biskup« sa sv. Nikolom i zaštitio djecu. Tada bi ih sve pustili u kuću. U kući bi ponajprije djecu plašili i ispitivali. Zatim bi »sv. Nikola« dijelio darove iz koša, to su obično bili bomboni. Maskirane bi nudili vinom, ali druge darove im nisu davali. Danas još ponekad te grupe idu selom, ali ne redovito. Kažu da su išli zbog toga da razvesele djecu prije Božića.

FAŠNIČKE MAČKARE

Za »Fašnik«, utorak prije Pepelnice i posta, već od samog jutra išle su od kuće do kuće grupice maskiranih. Zvali su ih »mačkare«. U grupi ih je bilo dvoje ili troje, nikada više. Ranije su se prurušavali samo muškarci, danas i žene. Stalna lica u grupi su bila »sneha«, »ded«; treći u grupi imao je lik neke životinje, rijetko kada ljudski, a zovu ga upravo »treći«.

Sneha je bila obučena u »kiklu«, tamnu suknju i bluzu, preko suknje je imala pregaču, »fertun«, s velikom crnom mašnom. Na glavi je nosila popalicu i maramu preko nje, »tak da se vide šlinge«. Na licu je imala gazicu.

Ded je imao široke gaće, bijele, s resicama i preokrenuti kaput. Preko ramena bio mu je prebačen ručnik, pričvršćen u pojasu. Na glavi je imao šešir s dugim »pantlikama«. Maska na licu bila je od papira, »doma slagana«, predstavljala je lik neke životinje — psa, svinje, rijetko kada lik čovjeka. Uz to je imao velike brkove, ponekad i bradu od kudjelje.

Treći je bio u dronjcima, masku je također imao od papira, najčešće je predstavljala životinjski lik. On je na leđima nosio košaru u kojoj je bila boca za vino. Ponekad je svirao na tamburicu, inače je pjevao. On ili »ded« nosili su u ruci i kanticu za mast. »Sneha« je u ruci nosila košaricu za jaja. »tak visoku repu« i »ded« je rukom pokazao visinu; »sneha« je pokazivala »kak se hiža mete«, ali mela je naopako, od vratiju pod stol. Kažu da su mačkare donijele sreću u kuću.

Ukućani su ih darivali jajima, mašću, vinom, a kažu da je »još ružil s žepom za peneze«. Nisu ih puštali u svaku kuću zbog toga što su dolazile i mačkare

iz drugih sela, pa su se stariji ljudi, koji su sami bili kod kuće, bojali da im netko nešto ne ukrade.

Za mačkare još kažu da u mačkare idu oni koji žele nešto zaraditi. Mačkara ima i danas, ali su im maske kupovne.

Ranije su za Fašnik slagali i »gomilu«. To je bio lik ždrebeta. Glava je bila napravljena od crnog papira, »**tačno kak ždrebe**«, griva je bila napravljena od konjskog repa. Glava je bila na štapu koji je nosio jedan čovjek. Drugi je čovjek imao preko sebe prebačen »**pisani**«
gunj s konjskim repom. Po cesti su išli zasebno, ali kad su došli do nečije kuće, sagnuli su se tako da su izgledali kao konj. S njima je išao najružniji, »**najgorši**«
čovjek iz sela — onaj koji je lično na cigana i s gazdom kuće u koju su ušli pogađao se za ždrijebe, ali tako ga je cijeno da ga gazda nije mogao kupiti. Nisu ih darivali. Kažu da su išli »**kak cirkus**«
za zabavu.

Išli su od kuće do kuće, pjevali i svirali. Kad su ušli u kuću, zaželjeli su

SVATOVSKJE MAČKARE

Kada su u selu svatovi, sakupi se grupa ljudi (i muškarci i žene) prerusena u razne likove — kao fašničke mačkare, »**sneha**«, **ded**«, razne životine, danas i druge maske, i idu u kuću gdje su svatovi. Gazdi kuće pošalju pismo u kojem ga pitaju koće li ih pustiti u kuću. Kada uđu unutra, čestitaju mladencima. »**Sneha i ded**« nose lutku i čestitaju mladencima: »**Čestitamo našim mladencima da bi i oni za godinu i još prije imali kak i mi imamo kod sebe**«. Ponekad umjesto lutke imaju umotanog, kao dijete mačka. Kod zadnjih riječi čestitanja oni povuku mačka za rep i dodaju »**i da bi isto tak cvillilo**«. Gazda im odredi broj plesova koje smiju plesati, oni plate muzici i plešu. Kad mačkare plešu, tada nitko drugi ne pleše, nego ostali samo gledaju. Kasnije, kažu »**sve se zmeša**«, svi su zajedno. O tome, zašto tako dolaze, kažu da se idu zabaviti, isto kao fašničke mačkare.

2. Radeljevo Selo br. 28. Z. p. Rasinja

Severović Mileva 72 go.

Fašničke mačkare, Lazarice, Svatovske mačkare.

FAŠNIČKE MAČKARE

U ovom selu grupe prerusenih idu u ophod za Poklade-Fašing, i to dan prije uskršnjeg posta.

Sve zajedno ih nazivaju »**mačkare**«.

Prije su se prurušavali muškarci, ali danas sve češće i žene »hoće ići za muževima«. Muškarci se prurušavaju u žene, a žene u muškarce. Svi iz sela idu zajedno, odlaze i u druga sela, a iz drugih sela idu k njima, ali to nisu određena sela, nego idu kud zažele.

Cijela grupa uvijek predstavlja svatove. Stalna lica su »**djed**«, »**baba**«, »**cura za vjenčanje**«, »**mladenac**« i »**pop**« — tako ih nazivaju. Ostali prurušeni su svatovi i njima se često pridruže i oni iz drugih sela. Stalna lica su uvijek muškarci.

Djed je obučen u staro odijelo, na glavi ima veliki šešir, što veći, i ako se nađe slamnati.

Baba ima na glavi maramu, obučena je u staru haljinu, pregaču. Oboje, i djed i baba, obučeni su u potrgana odijela, »**nije lijepo**«.

Cura za vjenčanje također je muškarac. Na glavi ima vijenac i veo »šlajer«, obučena je u bijelu haljinu i u ruci nosi buket ruža (cvijeća).

Mladenac je obučen »**malo ljepše**«, tj. u svečanijem odijelu, oko vrata ima ručnik, »**po tom se zna da je mladenac**«, gologlav je.

Pop ima crnu kabanicu, »**mantil**«, na glavi visoku kapu napravljenu od papira, »**od škarniclinac**«, u ruci nosi krstić od kukuruzovine i kantu s vodom i metlicu od slame kojom »**sveti**«. Svatovi se skupe, »**što ih više može**«, dolaze u istu grupu i pojedinci iz drugih sela. Odijela nemaju svoja, nego pozajmljena da »**ih ne prepoznaju**«. Lica svih »**mačkara**« pokrivena su maskama od bijele krpe na kojoj su izrezani otvori za oči, nos, usta i nacrtani ugljenom i crvenim krep-papirom. Ako nemaju krpe, stave komad zavjese nekoliko puta presložene. Danas imaju i kupovne maske. Neki idu i nagaravljena lica »**ugoračeni**«. Svi nose u ruci neki štap, batinu.

Idu pješice ili se voze na kolima kao svatovi. Kola okite i ukrase kao za svatove jelovinom, vrpcama, zastavom. Konje također okite i stave im zvonce. Predstavljaju svadb, svatove, voze se s muzikom, »**huškaju**«, pjevaju.

Pop vjenčava mladence. Pjevaju »**lijepe pjesme**«, koje se i inače pjevaju, nemaju ništa posebno.

O mačkarama nemaju neko tumačenje, kažu da je to takav dan kada se vesele. Na kraju dana se »**mačkare**« skupe u jednoj kući (danas dom, prije bilo koja veća kuća) jedu i piju ono što su sakupili i zabavljaju se. Prerušeni ulaze u svaku kuću i ukućani ih s veseljem očekuju, svi s njima pjevaju i plešu. Zatim ih darivaju kolačima, jajima i vinom.

Prerušavaju se na »**Fašing**«, dan prije uskršnjeg posta i to traje samo jedan dan.

Na Pepelnicu »**slažu babu**«, na štapu ili na metli slože lik »**babe**« od prnjaka, s maramom na glavi, prebace joj torbu preko ramena i stave batinu u ruku. Voze je kolima na potok i pri tome jauču i nariču za njom »**da je umrla**«. Zatim je bace u potok i na povratku kući pjevaju. Ranije su u svakoj kući na Fašnik gospodari pravili ljuljačke, i to na pogodnom mjestu gdje se može ljuljačka objesiti jer nisu imali neko određeno mjesto. Pravili su ih od lanaca i daske. Na ljuljački su se svi ljuljali, i ukućani i mačkare. Gazdarice su »**čarale**« — kako se visoko gazdarica zaljulja, tako će visoka biti konoplja. Ponekad su pravili i »**vrtljiku**«, na jedan položeni stup poprečno bi savljali drugi i vrtjeli se.

Tome ne znaju značenje, kažu da je to bila »**fašinska šala**«.

LAZARICE

Nekada su na Lazarevu subotu išle »**Lazarice**«. To su bile poštene djevojke (ne žene) obučene u bijelo, s cvijećem u kosi i u košari koju su nosile. Cvijeće je bilo bijelo »**Lazarevo cvijeće**«. Išle su pjevajući od kuće do kuće. Pjevale su:

Lazo, Lazaro,

Daleko je Lazo.

Daljnijeg teksta kazivač se ne sjeća. Ukućani su ih darivali kolačima, sirom, slaninom, a ponekad i novcem što su nakon ophoda podijelile. Išlo se u više grupa u jednoj grupi bilo je obično 3—5 djevojaka. Toga više nema, kazivač M. Severović sjeća se da su Lazarice išle kada je ona bila još dijete.

SVATOVSKJE MAČKARE

Kada su u selu pravi svatovi, oni koji nisu bili pozvani, i muškarci i žene, a žele se proveseliti, obuku se kao »mačkare«, ali lijepo, a samo na licu imaju maske od krpe ili kupovne.

Navečer dolaze u kuću gdje su svatovi. Uđu u kuću i pošalju pismo gospodaru kuće u kojem pitaju da li dozvoljava da »mačkare« uđu unutra. Gospodar uvijek dozvoli i pozove ih unutra. Onom gospodaru, za kojeg znaju da ih ne bi pustio u kuću, ne idu, ali to se rijetko kad događa. Mačkare plate sviračima i otplešu nekoliko plesova, nazdrave mladencima i odu. U dvorištu ih na odlasku gospodar još počasti. Ako »mačkare« to ne žele, nitko ne može saznati tko su oni.

3. Cargovec br. 72

Novak August rođ. 1911.

Štebih Božidar rođ. 1945.

Štebih Anica rođ. 1942.

Mikula, Lucija, Fašničke mačkare, Gomila, Svatovske mačkare

MIKULA

Obilazi uoči dana Sv. Nikole (5. 12.). To su prurušeni muškarci. »Mikula« i »vrag« su stalna lica u jednoj grupi. Bili su »fino obučenii«.

Mikula je imao veliku bradu od kudeljje, na glavi visoku kapu od papira i veliki »krvavi« jezik.

Vrag je imao preokrenuti kožu i koš na leđima. U košu je imao lance »kaj je ružil«. Ponekad je imao rogove (ali ne uvijek), zamazano lice, (i Mikula i vrag), ili larfu (ovdje to znači maska).

Išli su u one kuće gdje je bilo djece, strašili ih i ispitivali znaju li moliti. Darivali su djecu bonbonima, ali ponekad su ih i prevarili pa im dali graha ili kukuruza. »Mikula« i »vrag« nisu ništa dobivali od ukućana. Obilazilo je obično više grupa, a i »danas oni idu«.

LUCIJA

Obilazila je 12. 12. navečer. Bio je to maskirani muškarac. Lucija u bijeloj haljini (»kao pop«), ima od kudeljje napravljenu kosu, crvenom bojom namazano

lice. U ruci je nosila drveni tanjur, vilice i noževe. Strašili su djecu da će im »Lucija« iskopati oči«. Ona je na svome pohodu dobru djecu darivala s malo bonbona, zločestu je plašila da će ih odnijeti sa sobom ako se ne poprave.

Kažu da je svrha obilaska »Mikule« i »Lucije« bila samo da zastraše djecu.

FAŠNIČKE MAČKARE

Obilaze u utorak, uoči Pepelnice.

Odrasli muškarci idu selom zamaskirani kao svatovi. U povorci su stalna lica: »mladenec i mladenka«, »dever i posnehala« (kum i kuma), »zastavnik« »prenjak« (pomoćnik starješine), starješina koji je sve vodio i govorio. Bili su obučeni u narodne nošnje, lica namazana crvenom bojom (danas kupovne maske). Vozili su se okićenim kolima uz muziku, nosili zastave, a njima na vrhu crvene i plave kugle, zvonca. Iza povorke su vozili škrinje kao mladenkin miraz. Išli su ulicama, zalazili u dvorišta, darivali su ih vinom, sirom, jajima, pokladnicama, (»krofnama«) gdje je bilo djevojaka — plesali su. Pjevali su pjesme koje se obično pjevaju. Išlo se u više grupa, ono što se sakupilo, pojeli su i potrošili nakon ophoda nečijoj većoj kući ili u krčmi.

Djeca idu maskirana ujutro ili popodne, prema tome kada imaju školu. Većinom su to dječaci, rijetko kada i djevojčice. Maskiraju se kako znaju, na licu imaju »larfu« (masku) od obojenog papira. Obilaze kuće i pjevaju:

»Debela repa ,dugi klin,
dajte jajca odmah sim«,

a batinom pokazuju veliki krug da tako velika izraste repa.

»Daj vam bog tolko repe, kaj je
ne bute mogli na kola dati«.

Djecu darivaju jajima, »krofnima« (popodne), danas i novcima. Kažu da te maske donose sreću u kuću.

GOMILA (deva)

Životinjski lik »gomila« također obilazi u utorak, na Poklade. Naprave »gomi-lu«, od letvi i »prugli« — savnutih štapova, tako da naprave grbe, a tijelo je šuplje da unutra stanu dva dječaka, prekriju ga plahtama ili ponjavama. Drvena glava »klapa« je na štapu, od dva dijela tako da može micati gubicom. Na donjem dijelu je crvena krpa kao jezik, oči su od crnih krpica, uši od zeca ili kravlji rogovi. S gomilom idu dva muškarca prurušena u cigana i njegovu ženu.

Cigan je namazan crvenom bojom u licu, obučen je kao cigan — okrenute bunde, šarene odjeće. Ciganica ima na glavi kudeljku kao kosu i u šarenoj je odjeći. Nosi košaru ili »ceker« »huška i kriči: »Dajte nam, gladna je, sijena ili djetele«.

Idu od kuće do kuće, pogađaju se za gomilu, ali visoka je cijena tako da je nitko ne može kupiti.

Cigan ima drvene čekiće kojima potkiva gomilu i bič kojim puca. Ako se sretnu na obilasku dvije »gomile«, bore se koja je jača, skaču, riču se. Darivaju ih jajima, novcima, ponekad daju i masti (ranije).

Fašničke mačkare ophode i danas.

SVATOVSKJE MAČKARE

Obično se kuharice maskiraju kao ciganke i donose mladencima голу bebu (lutku) i govore tekst koji će se navesti, a i neke druge tekstove.

Dolaze poslije pola noći i dovode ih mladoženjini roditelji. Nakon što čestitaju mladencima, zamole ih da li smiju plesati i nakon dozvole plešu koliko dugo žele.

U kuću ih se mora pustiti, ali i zato jer ih dovode mladoženjini roditelji.

Tekst »ciganica«:

DOBAR VEČER

(Hvaljen Isus i Marija)

Mi smo čuli vani takav glas da je Isus i Marija kod Vas. Ciganka sam mala iz daleka smo kraja, preko mosta i otoka pa i Drine, tamo je naš kraj, naš mili zavičaj, nit smo muško, nit smo žensko, a putujemo za Englesko.

Naša je adresa: Mladenova lesa.

E — as ti gospe, mi smo bez peněz, a avion nam se spustio kod centrale u Cargovcu, naše selo zove se Vesele vrbe, a tu ima žalosne mrde.

A naši mužikaši nek sviraju drmež, skačeš, dučeš i cuca cučeš. Sviraj, svirče, nemoj stati, svaka će ti dlaku dati. Jedna dlaku, druga dvije pa ćeš imat brkove.

4. Jurketinec br. 1

Herceg Franjo — 44 godine

Herceg Barica — 22 godine

Pintarić Verona — 63 godine

Mikula, Lucija, Fašničke mačkare, Gomila, Svatovske mačkare, Zeleni Jura.

MIKULA

Uoči sv. Nikole 5. 12. Obilazi obično samo jedno maskirano lice koje zovu **Mikula**. Obučen je u bijelu plahtu vezanu u pojasu. Na glavi ima veliku bijelu kapu. Na licu ima veliku bradu od kudeljje i komad platna. Na leđima nosi koš u kojem su lanci. Obilazi kuće u kojima ima djece, plaši ih da će ih vezati lancima i odnijeti u Dravu a ako su djeca dobra i znaju moliti, dariva ih bonbonima.

LUCIJA

Obilazila je 12. 12. To je maskirani muškarac, umotan u plahtu koja se djelomično pruža i preko lica. U ruci ima nož, ponekad i kosu, kliješta tanjur s

vilicom ,nožem i brašnom. Ako djeca nisu dobra, plaši ih da će im brašno baciti u oči ili kliještima izvaditi zub. Također je i djecu darivala bonbonima.

Kažu da su ophodi »Mikule« i »Lucije« samo zbog toga da zastraše djecu.

FAŠNIČKE MASKARE

U utorak prije Pepelnice idu odrasli maskirani kao svatovi. Većinom su to muškarci ,ali mogu biti i žene. U povorci su stalna lica: »mladenec i mladenka«, »dever i potsnehala«, »potsneš i prinjak«. Obučeni su kao pravi svatovi, samo su im lica maskirana, namazana su crvenom bojom imaju kupovne maske, mladenci su »lijepo pofarbani«. Idu s muzikom po selu ili se voze na kolima, na raskršću stanu i plešu. Danas su i drugačije maskirani — lani su se vozili traktorom maskirani kao kovači.

Darivaju ih vinom, novcima, »krofnama«, jajima. Ono što dobiju, to i potroše, najčešće u krčmi.

Djeca obilaze ujutro ili popodne. Na licima imaju kupovne maske. Pjevaju:

»Oj, Julijana kak si stara,
Cipele si poderala,
Nove nisi izabrala«.

Imaju štap kojim »zaokružuje repu« i kažu: »Bog vam daj tak velku repu da je ne bi mogli na kola desti«.

Daruju ih novcem, krofnama, jajima.

Babe.

Grupa od tri mladića, obučena kao djevojke, sviraju i zalaze u kuće gdje ima djevojaka, plešu s njima i žele im sreću i udaju. Također s batinom »zaokružuje repu« i kažu: »Daj vam Bog tak velku repu da je ne bi mogli na kola desti«.

GOMILA

Životinjski lik »gomila« takođe prave na fašnik. Naprave tijelo od letvi na koji stave sijeno i pokriju ga bijelom plahtom tako da izgleda »kak kobila«. Unutra se uvuku dva mladića, prvi drži štap na kojem je glava s pomičnom čeljusti, »klampala je«. S njima idu »cigan i ciganica«, oboje muškarci. Cigan ima čadavo lice, veliki »škrljak« i crno odijelo. Ciganica ima duge kite od kudjelje, šarenu suknju — »kak ciganica«. Išli su od kuće do kuće, »cigan« je prodavao konja hvalio ga, dok je »konj« skakao, ritao se. Govore: »Dajte nekaj gomili ili čili«. Darivaju ih jajima, novcima.

ZELENI JURA

Obilazi 23. 04. Obuku ga u zeleno — svežnjeve zelenih grana vežu na njega. Oko glave ima takođe grane, drži batinu u ruci. S njim ide pratnja, ponekad i sviraju. Ulazi u dvorišta i tu pleše — vrti se u krug, skače kao medvjed. Pjevaju:

»Dajte Juri vina da mu ne bu zima«
»Dajte mu rakije da se opije«
»Dajte dinar dva da ne pleše badava«

Išlo ih je i više (svaki zasebno). Idu i danas vjerojatno zato što je tu župa sv. Jurja.

Dvorišta okite zelenilom, i to sve prilaze u dvorište i u kuću. Uoči Jurjeva pale krijesove ispred glavnog ulaza i stavljaju trnje na »lesu« da »coprnice« ne mogu u kuću. Pepeo od krijesa ne smije se mesti prije nego što se ide ujutro na misu on je stražar pred »coprnicama«. Ne znaju svrhu ophoda »Zelenog Jure« osim uzrečice:

»Kud Jura hodi tud polje rodi«.

SVATOVSKJE MAČKARE

Dolaze oko pola noći maskirani tako da ih nitko ne može prepoznati, na licu imaju kupovne maske, marame ili čarape. Mole da ih puste u kuću i imaju legitimaciju — pasoš koji šalju u kuću i u kojem piše da putuju iz daleka i da mole da se odmore i zaplešu. Imaju i dar za mladence — bebu i »figuru organa tijela«, to daju mladencima »da bude malo šale«. Mladenci ih časte vinom kad oni plešu, nitko drugi ne pleše. Otplešu 4—5 plesova i tada bi morali otići, ali kažu da često ima i bezobraznih koji ne žele otići.

Ova građa je zapisivana 1977. god.

DJED I BABA

Maskirani par djed i baba često se javlja u raznim varijantama kod maskiranih ophoda i pri svatovima. (TAB VII.)

Naziv za maskirane grupe ili likove javlja se samo u dva oblika, svuda u sjeverozapadnoj Hrvatskoj nazivaju ih »mačkare« samo u Međimurju zovu se »maškuri«.

Ranije su kao maskirani par obilazili uvijek muškarci (građa broj 1, 2, 6, 7, 9) ali danas obilaze i žene.

Djed i baba obilaze za Pokladni utorak, »na fašnik« (građa br. 1, 2, 5, 6, 7, 9) ili kao dio maškara — čestitara za svatove (građa br. 1, 7, 9). Negdje obilaze u grupi, drugdje van nje. U gornjem Ledincu »ded i sneha« za Poklade obilaze van grupe, u pratnji samog jednog maskiranog lika zvanog »treći«, dok na svatove dolaze u grupi drugih maškara, i ako imaju zasebnu ulogu — čestitaju mladencima i žele im dijete.

U Radeljevu selu obilaze »djed i baba« zajedno s cijelom grupom i nemaju zasebnu ulogu. U Međimurju (građa br. 5) ophode uvijek sami bez pratnje, a u Hrvatskom Zagorju ponekad se javljaju u grupi (građa br. 6) a ponekad van nje (br. 7) iako imaju gotovo posve istu ulogu — plešu i žele »debelu repu«, isto su darivali i sl. U Sloveniji² se također javljaju oba lika obilaska — u grupi i van nje. »Janez i Suzana« (Građa br. 9) na svatovima dolaze sami, ali oni su pomalo izdvojeni od ostalih maskiranih parova zbog toga uz šale i predstavljanja imaju sasvim određenu ulogu — sakupljanje novaca za kuharice.

1. N. Kuret, Praznično leto Slovencev I—IV, Celje 1965—1970 str. 35, 45, 48, 55—56, 61, 68—69

2. N. Kuret, navedeno djelo, str. 35—69

3. N. Kuret, navedeno djelo, str. 48, 55—56

4. M. Gavazzi, Godina dana narodnih hrvatskih običaja, sv. 1, Zagreb 1939, str. 15

5. N. Kuret, navedeno djelo, likovi su također maskirani na takav ili sličan način, str. 35—69

6. N. Kuret, navedeno djelo, str. 35—69

7. N. Kuret, navedeno djelo, str. 35—69

8. M. Gavazzi, navedeno djelo, str. 15

Njihov obilazak popraćen je darivanjem, iako ne u svim slučajevima. U Međimurju maske koje šutke obilaze selo (građa br. 5) ne darivaju. Na svatovima maskirane likove samo časte (br. 1), osim ako ne izvode sa posebnom namjenom (br. 9). Najčešći darovi su hrana — jaja, mast, vino, a u novije vrijeme i novac, ali u literaturi često to nije navedeno tako da se ne može izvesti neki sud o tome.

Djed i baba dva su maskirana lica koji su uvijek par, muž i žena i često sa sobom nose i »dijete«, lutku koja ih takođe karakterizira kao npr. Njihov naziv varira, tako negdje takav par nazivaju »ded i sneha« (građa br. 1); »djed i baba« (br. 2); »deda i baba«, »cigan i ciganica s djetetom«, »kum i kuma nose dete na krst« (građa br. 5); »muž i baba« (br. 6); »muž i žena«, »deda i žena Mara« (građa br. 7); »Janez i Suzana« (br. 9). U Sloveniji postoje još uz »ta star i ta stara« »muž i baba« i drugi nazivi koji označavaju masku likova.³ Termin iz literature za takav par je djed i baba,⁴ ali kod ove pojave nije bitan sam naziv, nego njihova uloga.

Oni predstavljaju par i njihove figure, pa i sam naziv, često predstavljaju nešto strano, došljake u selu — cigane (građa br. 5), Kranjce (br. 9) ili ukazuju na neku zabranjenu vezu — »ded i sneha« (građa br. 1), »kum i kuma« (br. 5). Obilazeći selom za Poklade ili na svatovima, oni izvode neke scene, predstave, koje bi trebale donijeti sreću i plodnost u kuću ili mladencima. Tako »ded i sneha« za Pokladni utorak ulaze u kuće gdje žele »visoku repu«, »ded« rukom pokazuje veličinu, »sneha« mete naopako kuću (građa br. 1). Slično i »muž i baba« (građa br. 6) i »muž i žena« (br. 7) u Hrvatskom zagorju plešu za »debelu repu«; takav ples vezan je i uz štap koji djed nosi u ruci, njime pokazuje i želi »da Bog da vam tak velika repa narasla«. Maskirani par, koji ophodi noseći »dijete« često izvodi scene vezane uz njega. U Međimurju ciganica »hrani dijete« iz posude za zelje; kum »hrani i daje piti djetetu« koje kuma drži (građa br. 5). U Hrvatskom zagorju »ded i sneha« (br. 1 u svatovima) žele mladencima do godine dijete kao što ga i oni imaju. »Deda i žena Mara« (br. 7) u svatovima izvode porod. Obilazak ovih figura vezan je i uz šale koje mogu biti i opscene. Želje za sreću i plodnost sadržane su i njihovim posebnim govorom i šalama. U literaturi njihovo ponašanje često nije pobliže opisano, ili se samo navodi da su šaljive figure. U Međimurju (građa br. 5) oni obilaze šutke i u kućama u koje zalaze ništa ne izvode, ali po tome što ih rado primaju u kuće, naročito tamo gdje žele dijete, može se zaključiti da imaju istu ulogu. Tamo gdje maskirani likovi izvode u kućama scene i govor, uz želje za sreću, govor je vezan i za traženje darova — za sebe ili »za gladno dijete« (građa br. 6); parove u Međimurju ne darivaju.

Odjeća djeda i babe u pravilu je stara odjeća, bilo stari dijelovi nošnje ili stare građanske odjeće. Djed često ima stari preokrenuti kaput (građa br. 1, 7, 9); šešir upadljiv i ukrašen (br. 2, 5, 7, 9) uz razne ukrasne detalje i varijante — prebačen ručnik (br. 1), opasan željeznim lancem (br. 5) sa zvoncima (br. 7) i sl.⁵ Baba je obučena u staru haljinu (br. 2) s maramom na glavi ili u dijelovima narodne nošnje (br. 1, 5).⁶ Ako ona predstavlja Ciganku, tada je u šarenoj odjeći (br. 5). Dijete je slamnata lutka (br. 5) ili je načinjena od krpa (br. 7). Maske na licu načinjene su tako kako je uobičajeno u kraju gdje se javljaju, u Gornjem Ledincu u paru »ded i sneha«, ded ima na licu masku od papira, životinjskog lika, bradu i brkove od kudjelje, a sneha ima na licu gazicu. »Djedu i babi« u Radeljevu selu lica su pokrivena bijelim kr-

pama, s izrezima za oči i usta i obojenim ugljenom i crvenilom. »Cigan« u Međimurju (br. 5) ima lice prekriveno larfom, a »ciganica« obojeno crvenilom. U paru »Janez i Suzana« (br. 9) samo Suzana ima prekriveno lice, i to maramom u kojoj je cijela ogrnuta. I drugi parovi maskirani su slično kao prethodni, u skladu običaja kraja u kojem se javljaju. Često u literaturi nije naveden pobližnji opis.

Maskirani likovi nose sa sobom i neke stvari. Oni čiji je obilazak vezan uz želje »za debelu repu« često nose štap, zatim razne posude za skupljanje darova, a uz dijete imaju posude iz kojih ga hrane.

Tumačenje naroda o ulozi ove skupine nije uvijek isto. Kazivači obično navode da dolazak djeda i babe donosi u kuću sreću ili pak da oni obilaze za zabavu. Iz njihovog predstavljanja vidi se da donose sreću i plodnost u kuću — izvide porod (br. 7), zalaze u onu kuću gdje su mladenci i žele im dijete (br. 5).

Figure djeda i babe zabilježene su u cijeloj sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Sloveniji,⁷ u Lici, Istri, Primorju, Dalmaciji i kod drugih naroda, naročito slaven-skih,⁸ pa se tu može zaključiti da se radi o staroj tradiciji. Bilo bi potrebno provesti analizu pojedinosti te pojave na širem prostoru i na temelju većeg broja pojedinačnih podataka.

GOMILA

Životinjski lik tipa »gomila« lik je životinje čija je glava načinjena u obliku životinjske glave, od drveta, papira i drugih materijala i pričvršćena na štapu; tijelo sačinjavaju jedan ili dva muškarca prekriveni pokrivačem, prvi od njih drži u ruci štap s glavom. Taj lik često zovu »gomila« (građa br. 1, 3, 4, 8), ali ima i drugih naziva koji su vezani uz ono što taj lik predstavlja; tako se u sjeverozapadnoj Hrvatskoj javlja naziv »kamela« (br. 5), »konj« (br. 5,6), »kobilica Riđa«, »kobilica Linda«, »Linda«, »Lisa« (građa br. 7). I u Sloveniji zapi-san je takav životinjski lik u raznim varijantama i nazivima, npr. rüsa, gambela, škomrda, kozel, košuta.¹ Ovi likovi imaju sve bitne karakteristike iste kao u Hrvatskoj, pa se može zaključiti da imaju i neku zajedničku tradiciju. (TAB. IX.)

Ovaj životinjski lik, čak iako je u raznim mjestima istog naziva, ne predstavlja uvijek isto. Tako negdje »gomila« predstavlja ždrijebe, (građa br. 1), drugdje je »gomila« kamila (br. 3) ili kobilica (br. 4) ili konj (br. 8) iako se sam lik svojom izvedbom bitno ne razlikuje.

Životinjski lik tipa gomila javlja se uz pokladne ophode (brađa br. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7), a ponekad i na svatovima (br. 7, 8) i najčešće je vezan uz scenu prodavanja životinje u vrijeme ophoda za pokladni utorak.

S »gomilom« je u pravilu pratnja koja predstavlja vlasnika ili vlasnike životinja. Često su ti likovi maskirani u cigane (br. 3,4) ili je to čovjek nalik na cigana (br. 1). U literaturi njihov nik nije detaljno opisan, ili se samo spominje, ili nije pobliže opisan. N. Bonifačić-Rožin spominje cigane i putne ljude kao pratnju, ali bez opisa.

Gomila

1. N. Kuret, navedeno djelo, str. 22, 30—31, 36, 39, 41, 53—54

2. N. Kuret, navedeno djelo, str. 30, 41

3. N. Kuret, navedeno djelo, str. 30—31, 36, 39, 41

4. N. Kuret, navedeno djelo, str. 22—54

5. N. Kuret, navedeno djelo, str. 30—31, 36

6. N. Kuret, navedeno djelo, str. 30—31, 36, 39

Prodaja životinje (građa br. 1, 3, 4, 6, 7)² izvodi se u kući, dvorištu ili na putu u toku obilaska, karakteristično je za nju da se vlasnik životinje uvijek tako cijenka da je nitko ne može kupiti. Osim prodaje »gomile« izvode se i druge scene. »Gomila« pleše — skače (br. 4, 7), ako se sretnu dvije gomile, one se bore, skaču jedna na drugu (br. 3). Često je potkivaju (br. 3), traže za nju darove — »dajte nešto gomili ili čili« (br. 4), »ljudi, dajte vina i jaja« (br. 7) i sl. U Sloveniji su uz ovaj lik vezane iste radnje i izvođenja.³ U Hrvatskom zagorju gdje se ti likovi javljaju i na svatovima, gomila i straši djecu (građa br. 7, 8).

Glava životinjskog lika izvedena je na razne načine. U Gornjem Ledincu pravi se od crnog papira »točno kak ždrebe«, nepomične čeljusti, griva je načinjena od konjskog repa. U Cargovcu i Jurketincu glava je izvedena na sličan način — drvena je, pomične čeljusti, oči, uši i jezik su od krpa. Glava »gomile« u Loboru (br. 8) načinjena je od slame uvijene u platu u obliku konjske glave. U Međimurju (br. 5) glave »kamele« i »konja« izvedene su na isti način, samo je glava »konja« manja. To je metla ili štap ovijen slamom i platom u obliku dugog vrata i glave. U Hrvatskom zagorju uglavnom sve glave »gomila« napravljene su od drveta s pomičnom čeljusti (br. 6, 7), razlikuju se samo po detaljima — materijalu za oči, uši i slično. U Sloveniji su zabilježeni svi ovi načini pravljenja glave u raznim varijantama.⁴ Tijelo životinjskog lika čine dva ili jedan (br. 8) muškarac, prekriveni pokrivačem, isto je i u Sloveniji gdje se to vidi već iz samog naziva, npr. »vela i mala rüsa«.⁵ Zajedničko je svima da prednji muškarac drži u ruci štap s glavom, a drugi, ako postoji, sačinjava stražnji dio tijela. Prekriveni su ili samo pokrivačem (građa br. 5, 6, 7, 8) ili je još na leđa dodana košara ili konstrukcija od letava (br. 1, 3, 4) koja se prikriva platom.⁶ »Gomila« uvijek ima pratnju, to su jedan ili više muškaraca koji je vode.

Koliko se vidi iz građe, selo obilazi više grupa, dok se u svatovima javlja samo jedna (br. 8). Darivanje ovih maskiranih likova nije određeno, ponegdje ih darivaju (br. 3, 4, 6, 7) ili ne (br. 1, 7) ili to nije navedeno u tekstu, pa se ne može izvesti neki zaključak.

Kazivači na selu ne znaju točno svrhu ovog obilaska. Neki smatraju da gomila donosi sreću u kuću (br. 3, 4), dok drugi navode da je to vezano samo uz zabavu (br. 1, 8). U literaturi se ne spominje tumačenje ovog lika, ali iz činjenice da je ovaj lik i njemu vrlo sličan rasprostranjen u cijeloj sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Sloveniji, na jugu Hrvatske i drugdje, može se zaključiti da je to stara tradicija vezana uz prizivanje sreće u kuću.

Kod ove pojave, svojom opremom i izvođenjem u biti iste, zanimljivi su nazivi i njihovo tumačenje. Iz tabele je vidljivo da tumačenje ne odgovara nazivu. Tako »gomila« može biti i kamila i konj. Po zvučnosti ti bi se nazivi mogli svrstati u grupu gomila, zatim zvučno je vrlo slično kamila i gomila, naziv konj bio bi neka podgrupa grupe kobila, dalje u Sloveniji je grupa gambela. Trebalo bi provesti detaljniju analizu naziva i tumačenja tih naziva na širem području.

LUCIJA

Maskirani lik »Lucije« malo je opisan na području sjeverozapadne Hrvatske, zabilježen je u selima Cargovcu i Jurketincu (br. 3, 4) i u Hrvatskom zagorju

(br. 7). U Sloveniji zabilježen je samo u Panonskom dijelu Slovenije.¹ Nazivaju ga Lucija (br. 3, 4) i Luca (br. 7), u Sloveniji Lucija ili Licija, što je sve izvedeno od imena Lucija. (TAB. VIII)

To je maskirani muškarac (br. 3, 4) ili žena (br. 7). Obilazi selom 12. 12. ili 13. 12. (br. 7) uveče. Zalazi u kuće gdje ima djece s jedinom svrhom, kako kazivači navode, da zastraši djecu (br. 3, 4, 7), obično ih i dariva (br. 3, 4). U selima Cargovcu i Jurketincu u isto vrijeme obilazi više maskiranih likova.

Maska se sastoji od bijele haljine (br. 3) ili bijele plahte (br. 4) ili stare odjeće (br. 7). Lice je namazano crvenom bojom (br. 3) ili prekriveno plahtom (br. 4), dok je lik u Hrvatskom zagorju nemaskiran (br. 7). U ruci često nosi tanjur s nožem i vilicom (br. 3, 4), ponekad i brašnom (br. 3) i prijeti djeci da će im raniti oči ili zube.

Lik Lucije zapisan u jednom selu u Hrvatskom zagorju (br. 7) razlikuje se od svih ostalih istoimenih likova po maskiranju, to je stara odjeća, po spolu maskirane osobe, žena, donekle i po vremenu obilaska, 13. 12. i izvođenju. Tu se Lucija obraća samo ženskoj djeci, opominje ih na poslušnost. U ruci nosi batinu, ne dariva. Možda ovaj lik ima drugu tradiciju.

Zajedničke su karakteristike drugih likova Lucija, vidljive iz tabele, da im je isti naziv, maskiraju se u bijelo, obilaze sami i prema kazivanju samo zbog toga da zastraše djecu.² Za detaljniju analizu bilo bi potrebno više podataka.

Iz građe o maskiranim običajima ovog kraja mogli bi se izdvojiti još neki likovi koje bi trebalo obraditi. Tako je zanimljiv lik sv. Nikole koji se javlja gotovo u svim mjestima ili grupa svatovskih mačkara koja se javlja u svim mjestima kao gotovo obavezan dio svatovskih običaja. Za podrobniju obradu tih pojava trebalo bi sakupiti više podataka i zasebno ih tematski obraditi.

EIGENE MASKIERTE GESTALTEN IN DER UMGEBUNG VARAŽDINS IM VERGLEICH ZU GESTALTEN IM NORDWESTLICHEN KROATIEN UND SLOWENIEN

Als Quelle für diese Arbeit benutzen wir eigene Materialien, aufgezeichnet in der Umgebung Varaždins. In der Materialien sind die Maskenumzüge im Verlaufe eines Jahres und die maskierten Gestalten beschrieben, die sich auf Hochzeiten zeigen. In der Arbeit selbst ist die maskierte Gestalt »djed i baba«, die Tiergestalt des Types »gomila« und der maskierte Typ »Lucija« detaillierter bearbeitet. Neben unveröffentlichten Materialien dienten uns Aufzeichnungen aus der kroatischen Zagorje und der Murinsel (Međimurje). Sowohl im Text wie auch in den Tabellen dienten sie uns gleichberechtigt mit den Materialien aus dem Dorf. Im Text sind ausserdem Texte M. Gavazzijos »Ein Jahr der Jahresbräuche« und N. Kurets »Das Feiertagsjahr der Slovenen« benutzt worden.

Die in der Handlung bearbeiteten Gestalten sind in Tabellen eingetragen, anhand derer wir uns bemühten, Einzelheiten dieser Gestalten entsprechend ihrer Ähnlichkeit und ihrem Erscheinen an Orten zu klassifizieren und zu gruppieren.

»Djed i baba«

Die maskierte Gestalt »djed i baba« tritt in verschiedenen Varianten bei Faschingsumzügen und bei Hochzeiten auf. Sie stellt ein Parr dar, dass bei Umzügen in der Gruppe oder einzeln auftritt. Wenn sie anlässlich des Faschings oder von Hochzeiten durch das Dorf ziehen, führen sie irgendwelche Szenen auf, die Glück und Fruchtbarkeit ins Haus oder dem Brautpaar bringen sollen.

Lucija

1. N. Kuret, navedeno djelo, str. 47

2. N. Kuret, navedeno djelo, str. 47, likovi imaju iste karakteristike.

Angezogen sind sie mit einem alten Anzug, die Masken sind so angefertigt, wie es in der Gegend üblich ist, in der sie auftreten. Wie man über die Rolle dieser Gruppe erzählt, bringt sie gewöhnlich Glück ins Haus oder Unterhaltung. Die Figuren »djeda i baba« sind im ganzen nordwestlichen Kroatien, in Slowenien, in Lika, Istrien, im Primorje, Dalmatien und auch bei anderen Völkern, besonders dem slavischen Volk, vermerkt und man kann daraus schliessen, dass es sich um eine alte Tradition handelt.

»Gomila«

Die Tiergestalt vom Typ »gomila« ist eine Gestalt, deren Kopf in Form eines Tierkopfes aus verschiedenem Material hergestellt und an einem Stab befestigt ist. Den Körper bilden ein oder zwei Männer, die von einer Decke verhüllt sind. Der erste hält den Stab mit den Kopf in den Händen. Eine häufige Bezeichnung für diese Gestalt ist »gomila«, aber es gibt auch andere Bezeichnungen.

Die Gestalt »gomila« tritt bei Faschingsumzügen auf, aber manchmal auch bei Hochzeiten. Meistens ist sie mit einer Szene über den Verkauf von Tieren verbunden. Wie erzählt wird, weiss man nicht genau, welches Ziel dieser Umzug hat. Die einen erachten, dass er Glück ins Haus bringt, andere meinen, dass er mit Unterhaltung verbunden ist. In der Literatur wird diese Gestalt nicht erklärt, aber aus der Verbreitung dieser Erscheinung kann man schliessen, dass es sich um eine alte Tradition handelt, die mit der Berufung auf das Glück im Haus verbunden ist.

Für die maskierte Gestalt der »Lucija«, die am Abend des 12. 12. oder 13. 12. umherzieht, gibt es sehr wenige Angaben für die Analyse. Gemeinsame Merkmale der verzeichneten gestalten sind: gleiche Bezeichnung, maskiert in weiss, gehen alleine umher und der Erzählung nach, nur deshalb, um den Kindern Angst zu machen.

TAB. VII

[illegible]

TAB. VII

MASKIRANI PAR DJED I BABA			GORNJI LEDINEC	GORNJI LEDINEC	RADELJEVO	BENC -BOŠKOVIĆ MEDIMURJE	BENC -BOŠKOVIĆ MEDIMURJE	BENC -BOŠKOVIĆ MEDIMURJE	RAJKOVIĆ DONJA STUBICA	BONIFACIĆ -ROŽIN JUŽNO ZAGORJE	BONIFACIĆ -ROŽIN JUŽNO ZAGORJE	LANG LOBOR
			1	1	2	5	5	5	6	7	7	9
ŽENSKI LIK	GAZICA											
	KRPA S OTVORIMA											
	NAMAZANO LICE											
	PAPIR DRVENA											
	OGRNUTO LICE NIJE NAVEDENO											
NOSE	ŠTAP											
	"DIJETE"											
	OSTALO											
	NIJE NAVEDENO											
SVRHA OBILASKA	DONOSE SREĆU											
	ZABAVA											
	ČINI SE ZA SREĆU											
	NIJE NAVEDENO											
	SAKUPLJAJU NOVAC											

TAB. VIII

LUCIJA				
		CARGOVEC	JURKETINEC	BONIFACIĆ -ROŽIN JUŽNO ZAGORJE
		3	4	7
NAZIV	LUCIJA			
	LUCA			
SPOL	MUŠKARAC			
	ŽENA			
VRIJEME OBILASKA	12. 12.			
	13. 12.			
SVRHA OBILASKA	DA ZASTRAŠI DJECU			
	DA			
DARIVA	NE			
	NE			
BROJ LIKOVA U VRIJEME OBILASKA	VIŠE			
	NE VIDI SE IZ TEKSTA			
ODJEĆA	BIJELA HALJINA			
	BIJELA PLAHTA			
	STARA ODJEĆA			
MASKA	LICE POKRIVENO PLAHTOM			
	NAMAZANO LICE			
	NEMA MASKE			
NOSI	TANJUR S VILICOM I NOŽEM			
	TANJUR S BRAŠNOM			
	BATINU			
IZVODI	PLAŠI DJECU			
	DAJE SAVJETE			

TAB. IX

ŽIVOTINJSKI LIK TIPA GOMILA			GORNJI LEDINEC 1	CARGOVEC 3	JURKETINEC 4	BENC -BOŠKOVIĆ MEIMURJE 5	BENC -BOŠKOVIĆ MEIMURJE 5	RAJKOVIĆ DONJA STUBICA BONIFACIĆ -ROŽIN JUŽNO ZAGORJE 7	BONIFACIĆ -ROŽIN JUŽNO ZAGORJE 7	KOTARSKI LOBOR 8
NAZIV LIKA	GOMILA									
	KAMELA									
	KONJ									
	KOBILA RIDA KOBILA LINDA									
TUMAČENJE NAZIVA	ŽDREBE									
	KAMILA									
	KOBILA									
	KONJ									
VRIJEME OPHODA	POKLADJE									
	SVATOVI									
IZVODE	PRODAJA									
	ŽIVOTINJE									
	TRAŽE DAR ZA									
	ŽIVOTINJU									
	OSTALE TEME									
	IZVOĐENJA									
	PLES I									
	NEODREĐENO									
ŽIVOTINJSKI LIK	GLAVA	NIJE NAVEDENO								
		OD PAPIRA								
		DRVENA-								
		POMIČNA ČELJUST								
		OMOTANA SLAMA								
	TIJELO	NIJE NAVEDENO								
		2 POD POKRIVAČEM								
		1 POD POKRIVAČEM								
		NIJE NAVEDENO								
		NIJE NAVEDENO								
PRATNJA	CIGANI									
	MASKIRANI									
	NIJE NAVEDENO									
BROJ UČESNIKA	2 + 1									
	2 + 2									
	1 + 1									
	NIJE NAVEDENO									
BROJ GRUPA	VIŠE									
	JEDNA									
	NIJE NAVEDENO									
SAKUPLJAJU DAROVE	DA									
	NE									
	NIJE NAVEDENO									
SVRHA OBILASKA	ZABAVA									
	DONOSI SREĆU									
	NIJE NAVEDENO									